יום ג', י"ז בטבת תשס"ו (17 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

הצנזורה בספרים עבריים... [המשך המאמר מאתמול]:
החל בתקיפת יוסטיניאן (המאה ה-6 לספירה) החלו איסורים מאיסורים שונים על לימוד תורה שבעל פה, והאיסורים נמשכו בהפסקות ובהקלות מסוימות במשך כל ימי הביניים: פרקוי בן באבוי (במאה ה-9) מסר בשם רבותיו, "גזר(ה) אדום הרשעה שמד על ארץ ישׂ(ראל), שלא יקראו בתורה, וגנזו כל ספרי תורות, מפני שהיו שׂורפין אותם."

וידוע כי התלמוד הוצא לשׂרפה כמה פעמים במצוות האפיפיורים בשנים 1230-1320 והקינות מתקופות אלה משמיעות לנו הד חזק מן השׂריפות הללו. גזירות אלה הביאו לידי כך, ש**היהודים עצמם הנהיגו צנזורה פנימית בכתבי היד שלהם** והשמיטו כמה דברים משום דרכי שלום. הגזירות נמשכו בצורות שונות, אבל לא היתה שיטה בהחרמת הספרים והשמדתם. שיטה הנהיגו האיטלקים החל באמצע המאה ה-16, ומהם למדו העמים האחרים.
הנטייה להשמיט דברים מתוך הספרים משום דרכי שלום נמשכה גם בראשית הדפוס, וכך נשמטו דברים בכמה ממסכתות התלמוד שנדפסו בדפוס משפחת סונצינו, והמדפיסים **השאירו מקום ריק כסימן**. סימנים להשמטות כאלה אנו מוצאים גם בספרים שנדפסו בקושטא ובסלוניקי בראשית המאה ה-16, כגון בספר "הגדות התלמוד", קושטא רע"א - 1511, שנשמטו מתוכו כמה מלים, ובמחזור כמנהג אשכנז, סלוניקי שי"א - 1551, שבמדור הקינות שם נשמטה קינה שלמה ונשאר מקום חלק כסימן. כמו כן, נשמטה המלה "הרשעה" ב"מלכות הרשעה במהרה תעקר" בתפילת נעילה שבמחזור ארם צובא, ויניציאה רפ"ז - 1527 ו**נשאר הניקוד בלבד**. המדפיסים ידעו כי הספרים יגיעו גם מחוץ לגבולות תורכיה, ולא רצו לגרום ליהודים שם קשיים.
בשנת 1542 החלה ברומא תנועה חזקה לחוקק חוק כנגד ספרי כופרים בכלל ואלה החשודים על כפירה. הכוונה היתה בעצם לספרים לועזים, שהאפיפיורים ועושׂי דבריהם ראו סכנה בהם, אבל **כיוון שניתנה רשות הכניסו גם ספרים עברים** לתוך הכלל וגרמו לכך במידה מרובה מומרים, שהלשינו על הספרים, ובעיקר על מסכתות התלמוד, שיש בהם דברי גנאי ונאצה כנגד הנצרות והנוצרים. וכך נגזרה הגזירה הקשה על התלמוד. באשר גם בספרי היהודים מחוץ לתלמוד נמצאים דברי השמצה ונאצה כנגד הנוצרים, נמצאו הקהילות היהודיות באיום של עונש, אף גם בעונש מוות, נצטוו למסור ספרים גם כאלה לרשות. ומובן כי הממונים על ההחרמה לא היה בידם להבדיל בין ספר לספר, ולקחו. מכל הבא ליד.
הדאגה לספר העברי היתה רבה, והרבנים טיכסו עצה לעמוד בפרץ. בוועד הכללי של רבני איטליה בפירארה, בשנת ה'שי"ד - 1554, הוחלט, כי שום ספר חדש לא יודפס, אלא בהסכמת שלושה רבנים מוסמכים. ומסתבר שהכוונה היתה, לבדוק את כתבי היד לפני הדפסתם, אם יש בהם דברים היכולים לעורר שׂנאה ליהודים. לבסוף באו היהודים לכלל הסכם עם השלטונות, כי יתמנו "מזקקים", הינה צנזורים, שיבדקו את הספרים, כתבי יד וספרי דפוס שנדפסו מזמן, וכן ספרים חדשים, קודם שיימסרו לדפוס; ועל היהודים חובה לשלם את שׂכרם של הצנזורים, כיוון שהם אשמים בהחזקת ספרים שיש בהם דברי השמצה. [בע"ה, הסיום בדף של יום רביעי] http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/mahanaim/haberman-zenzura-1.htm

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי** בשבת
בשׂמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל